

309

✠

SUPLEMENTO AL DIARIO DE VALENCIA

CON APROBACION DEL EXC.^{mo} Sr. DUQUE DE LA ROCA.

COSME, YA VOLUNTARI HONRAT DE A CABALLE
de la Compañia del Señor Don Tomás Espinosa, referix al Oncle
Nadal tant lo que li susoi al vestir-se é insinestrarse, com lo que
feu estant de Centinela, y observá en lo Pla del Real al tems
de la Revista el día 14 de Setembre de este any 1794.

SEGONA PART.

Cosme **Nadal**, aquí estamos todos,
Nadal. Puix *Cosme* vés molt cásat?

¿Com te ha probat lo uniforme?
¿Es gran cosa ser Soldát?

Cosme. Oncle meu, no hem diga res,
Perque tant content he estat,
Como si el Rey en persona
Me aguera estat reparant;
Ell be em costá al bolsillét;
Tot quant tenia replegat
Se na anát entre los dedos,
La lladriola se ha trencat,
Y encara no ni ha agut prou,
Y gracies al Capitá,
Que suplió lo que faltaba,
Pero em eixit á un costat.
¿No estich, home, molt polít?
¿Qui puix se ha de igualar
A esta Tropa Valenciana?

Pero puix bosté no aná
Vuil contarli de pe á pl
Tot quant va pasar allá
Nadal. Home em donaràs molt gust;

Mes que siga veritat,
Que tu en sols empeltar unes
Com les dos Torres de Quart.

Cosme. Ya sen adona vosté
Com en la primera part
Quedi en ferme Voluntari
Honrat, pero de á caballa;
En este tan sant proposit
Men aní al sen demà
A casa del Lluitant,
Pere, mon cosí charmá;

Li vaig informar de tot,
Y alabant lo meu pensar,
Me acompanyá dius Valencia
A casa del Capitá.

Nadal. ¿Com li dihuen?

Cosme. Yo no sè,
Si es Don Pedro, Don Pasqual:::
Don, Don, Don, Don Esp nosa;
May me ha pogút recordar
Del nom que te.

Nadal. Ay abegét,
Si li dihuen Don Tomás,
¿A què ve eixa lletania.

Cosme. Don Tomás es, veritat,
De Espinosa, el qual habita
Allá en una casa gran
Al carrer de Cavallers,
Propet del Correu.

Nadal. Avant.

Al gra, perque si comenses,
Tú faras tercera part.

Cosme. O siuc, com Francisco Estevan,
Per aixó no quedarà.

Como digo de mi cuento,
Acabant varem entrar
Ens rebè com acostuma
Molt gotjos, y molt jovial,
Y habent parlat mon Cosí,
Cap á mi se va encarar,
Y em diu: Puix ¿con qué vols ser
Voluntari? ¿hu as pensat bé?
Si Señor; rato ha que ho tinç pensat,
Y em feu fer tantes postures,
Que pareixia un dansant;

Em preguntà com me dien,
El meu nom se va quedar,
Y enviant al punt per lo Sastre,
La mita em prengué al instant.
Yo tiri la ma à la faixa,
Y advertint el Capità,
Digue: *ahora no es ocasió*
En estant fet pagarat,
Torna demà per así,
Y mira que has de mntar
El Domingo por la tarde,
En la funcion general,
Estarás aqui à la una
Con caballo, lo demás
Aqui te lo dispondremos.
Yo diguí entre mí, caram,
Aprisa va esta funció,
Molt pronte es lo soterrar.
Per abreviar de rahons,
El Dumenge va aplegar.
Y en punto de la una y media
Ya estava Cosme arreglat:
Em tallaren les polseres,
Em varen agarrotar
Los cabells, fentme coleta,
Col llombarda, flor, ò nap,
Pateixia als Rusafenchs,
Quant en lo Sepulcre van.
Com no estava fet à aixó,
Em dava una pena gran,
Y agarrantme el tros de rabó
Lo exmunia cap à valls
Pero, amigo, ni por esas,
Mes pronte se aconortá.
Baixí à veure el meu Rosí,
Y també el viu transformat,
Plé de mantes y mantilles,
Molt garrit y molt marcial.
Per últim, puchi damunt,
Y en un corralét que ya
Dins lo pati, comensarem
A volerme insinistrar
En traure la espasa, amigo,
Así fonch la suor gran,
Perque com era tan llarga,
Y no estava fet lo bras,
No podia ixis de la bayna,

Y es quedava à la mitats
Nadal. Home, pega bon tiró,
Y vorás com ixiará.
Cosme. Ya baig tirar un molt fore,
Y vá ixis mes que de pas,
Pero va ser vayna y tot,
Perque vaig rompre el ullal.
Nadal. Be donaries que riure
Al Capitá y als Criats.
Cosme. Puix poses bosté en lo puesto,
Y vorá com fa atre tant.
Entre guapos y valientes,
Vaig quedar per si adestrat,
Y la trea tan aprisa,
Que per poc li talle el cap
A hu dels meus Companyeros
Que se posá al meu costat,
Y si no se aparta pronte,
Cert que car li costa el cas.
Nadal. Home, ni tant, ni tan poca,
Cosme. Vol deixar parlar, Nadal,
Porque si me trenca el fil,
Se me olvidará el Romans.
Em traguerén al carrer,
Y en la Plasa en vaig formar
Esperant à que vingueren
Altres Soldats de à caballo.
Yo estava tan atordit
Que els ulls no gosava alzar,
Mes com la poca vergonya
Sempre en mí fixada à estat,
Em feu, un surró darrere,
Y em burli del que diran.
Volgué Deu vingué la gent,
Comensarem à marchar
Al só de un Clarí de plata,
Que fea anar als caballs
Al compás de la trompeta,
Que era cosa de admirar,
Hasta el meu castany, cabrioleg
Tirava ferm y arrogant,
Y aixó, que no es vallador,
Puix sempre es moro de pau,
Tots ixién als balcones
Per ahon anavem pasant,
Y à les tres hores em punt
Arribaram al Real.

Es posarem tots en files,
Els uns sen varen anar
Cap al Pont, à Sent Domingo
Altres, yo em quedí en lo Plá
Formarem un tres en ralla,
Y quedá tot desperat:
Vaig anar de Centinela,
Y se me va encarregar
No deixar pasar la gent,
Coches, Silles, ni Cavalls,
Y el Cap, que em posára serio
De veres me encarregá.
Quedí com un siriciosi,
Pareixia un Mustasaf.
De aquells que ya entre los Turcs.

Nadal. A eixos diuen Mustafá.

Cosme. Que mes te lo ha que lo atre,
No file tam prim, Nadal,
Que una lletra mes, no lleva
Al cas de la veritat.

Tomando el hilo de oro,
Proseguixc lo comensat.
Carregava tanta gent,
Que casi em vea apretat,
Y tocant lo meu Rosí,
Ya anava amunt y ya avall,
Dient: *A un lado Paisano,*
Com si fora un gran Soldat.
Pero tots me respectaven
Sense quedarse plantats.
Yo dia: Que diferencia
Es esta que estic mirants
El Dimecres femetjaba,
Y tots me volien pegar,
Dientme mil intruperis,
Y hui que en Dumenge estam,
Em respecten y saluden
Els Freres y Capellans,
¿Puix en què está este misteri?

Nadal. En que el Centinela està-

Cos. Ya hu se, no vull pues q ho diga.

¿Qué pesat, Oncle, que está!
No fique la cullerada
Ahon no el combiden.

Nadal. Puix ya,

Com no acababes de diro:—

Nadal. ¿Hu ignoraria? no es clar,

Puix crega que no só tonto;
Calle, ò men vaig à sopar.
Luego que es pasá la hora
Em mudaren, y al instant
Toquen Clarins per así,
Musica y Tambors allá,
Y la Guardia del Palacio
En un punt es va formar.
Yo que mire cap al Pont,
Y advertix tan de Soldat,
Crega no les tinguí totes,
Pensantme eren els Gavaigsi
Pero com tota la gent
Quieta y queta se va estar,
Diguí entre mí, son dels nostres;
Anémo pues reparant.
Baixá la Tropa en columna,
Tan polida y tan brillant,
Que es imposible el pintarla
Del modo que va pasar.
Fcu un quart de conversió,
Quant al Plá desembocá,
Y vinint dabant Palacio,
Luego al punt va desplegar,
Y es formá tota en batalla,
Ab una prestea tan gran,
Que els mateixos Soldats vella
Pasmats se varen quedar.
Ocupaben tot lo puesto
Que te lo Plá del Real,
Y de sis homens de fondo
Constava este tros tan gran:
Estaven en los balcones
El Capitá General
Lo Duc de Castropignano,
Don Juan Manuel Cagigal,
Y el Duque de Montellano,
Tots tres Tenients Generals
Don Diego de Fenollét,
Que es lo Conde de Olocan,
Y Don Antonio Paredes,
De Campo grans Mariscals,
Lo Excelentisim Despuig,
Estaba de goig plorant,
Acompanyat del veridic
Patricio y fel Valenciá
General de Sent Francés,

Lo Excelentisim Company,
Intendant, Corregidor,
Oficials giquets y grans,
Tots combidats à este acte,
Estaben atarantat:
Al veure cosa tan bona,
Y que no e podia esperar,
Tota aquesta comitiva
Acompanyà al General,
Que abixà à fer la Revista,
Pasant de molt bon espay
Per les files una à una,
Y mirant tots los Soldats.
Com tota la Maestranza
Fa lo cos dels Capitans,
Es veen tan petimetres,
Que pareixien uns Maits.
Desde el mes gran al mes gich
Estaben tan pentinats,
Tan nets, tan blancs y polits,
Que daba contento gran,
Al veure que es confudien,
Pareixent tots Oficials.
Al instant que sa Excelencia,
El Capità General,
Invicte DUCH DE LA ROÇA,
La Revista va acabar,
Es posà dabant les files,
Y al Tambor de Ordens manà
Fera un redoble, y al punt
Diguè: Generosos Valencians
Meus, yo os done gracies
Per averos allistat
A servir de Voluntaris,
A vostres costes, al cas
De defendre à Deu, al Rey,
Y à la Patria; y en lo llans
De que vinguen els Francesos,
Cregau que aniré davant,
Y avans que à los tals me entregue
He de darr. mar ma sanc.
Tots digueren vixca, vixca
Nostron Pare el General,
Segon Moyses que este Regne
Ha tret de cautivitat,
Y poder de Faraó,
Netechantlo dels Gavaigs.

Nadal. ¿Qué feu lo Duc de la Rocca?
Cosme. ¿Qué habia de fer! plorar
Lo mateix que tots, y yo
Ploraba com vn mardà,
Pensantme que era Llaurò,
Pero aixi que en vaig mirar,
Tanqui la porta als meus plors,
Y em quedí serè y molt clar,
Puig el que es Soldat no plora
Sino de rabia.

Nadal. Caram,
Pronte tas fet dur de cor,
¿Qué serà de asi à deu anys!
¿Y quínt haurà atra funció?
Cosme. El dia que vengiran
Les Vanderes; sols nos resta
En honor dels Valencians,
Dir, que sols éstos podien
Fer lo que han fet ¡cap sagrat!
Que son los Vasalls mes fins
Desde Ponent à Llevant,
Y que si el Rey nostron Amo
Pugnera veure este cas
Que està passant en Valencia,
Faria un elogi tal,
Que causàra embecha à tots
Los Vasalls de sons Estats.
Que les sabies Providencias
Del que nos está manant
Duc de la Rocca, avtoricen
Unes coses à tan grans,
Y que estic en la creencia
Que abans que se acabe el any
Tindrà el Regne de Valencia
Allistats, vestits y armats
Mes de cent mil Voluntaris
Que contindràn als Gavaigs.

Nadal. Puix, amic, hasta aquell dia
Que per nostros uils vetjam
Com beneixen les Vanderes
Dels Voluntaris Honrats.
Puix à Dios, amic Cosmè.
Cosme. A Dios, puix, Oncle Nadal,
Y plegue à Deu que mos porte
Els Gavaigs à nostres mans,
Que entonces farem lo Moll
De ses canelles y caps. FI.